

Сучасні підходи роботи вчителя при викладанні біології

Спікер-консультант ДІДИК А.П.

Роль	Основні завдання	Функції
<p>Фасилітатор відповідає за групову динаміку</p>	<ul style="list-style-type: none"> – допомагає, полегшує, сприяє дітям у засвоєнні ними змісту та навичок, передбаченими навчальною програмою, з урахуванням їх рівня розвитку, індивідуальних інтересів та навчальних стилів; – створює безпечне середовище для групової роботи; – використовує колективний інтелект 	<ul style="list-style-type: none"> – залучення до повноцінної участі; – сприяння взаєморозумінню; – стимулювання до прийняття взаємоприйнят-них рішень; – культивування почуття загальної відповідальності

Роль	Основні завдання	Функції
<p>Тьютор спеціаліст із формування майбутнього</p>	<ul style="list-style-type: none"> – скеровує учня та працює із його запитамми, допомагає йому зрозуміти себе, поставити правильні питання, уточнити їх, обрати траєкторію руху та досягнути її; – веде індивідуальні або групові заняття; – слідкує за соціалізацією, спілкуванням, вихованням учня	<ul style="list-style-type: none"> – прагнення розглядити потенціал учня, змоделювати шлях до поставленої мети

Роль	Основні завдання	Функції
<p>Менеджер взаємодіє з іншими людьми (учнями, батьками) з метою забезпечення їхньої активної скоординованої участі в досягненні поставленої мети</p>	<ul style="list-style-type: none"> – планує та забезпечує ресурси; – планує різні види навчальної діяльності з урахуванням потреб та інтересів учнів 	<ul style="list-style-type: none"> – створення освітнього середовища, яке ефективно працює та відповідає сучасним вимогам, є привабливим для реально-го та потенційного споживача; – прагнення до творчості та гнучкості у формуванні установок, потреби і мотивів освіти, розвитку, соціалізації та раціонального використання часу

Роль	Основні завдання	Функції
<p>Наставник управляє педагогічним процесом</p>	<ul style="list-style-type: none"> – допомагає учасникам перенести здобуті знання у практику; – заохочує рефлексивну практику; – самостійно встановлює інтенсивність та напрям навчання	<ul style="list-style-type: none"> – допомога у досягненні особистого зростання; – прокладення шляху до поставленої мети

Роль	Основні завдання	Функції
<p>Консультант володіє специфічною інформацією з певного питання</p>	<ul style="list-style-type: none"> – ознайомлений з останніми досягненнями у роботі з учнями; – уміє слухати; – поширює сучасні тенденції та дослідження 	<ul style="list-style-type: none"> – надання учням інформації або джерел, яких їм не вистачає у ході виконання навчальних дій; – у разі потреби надання допомоги у їхньому пошуку

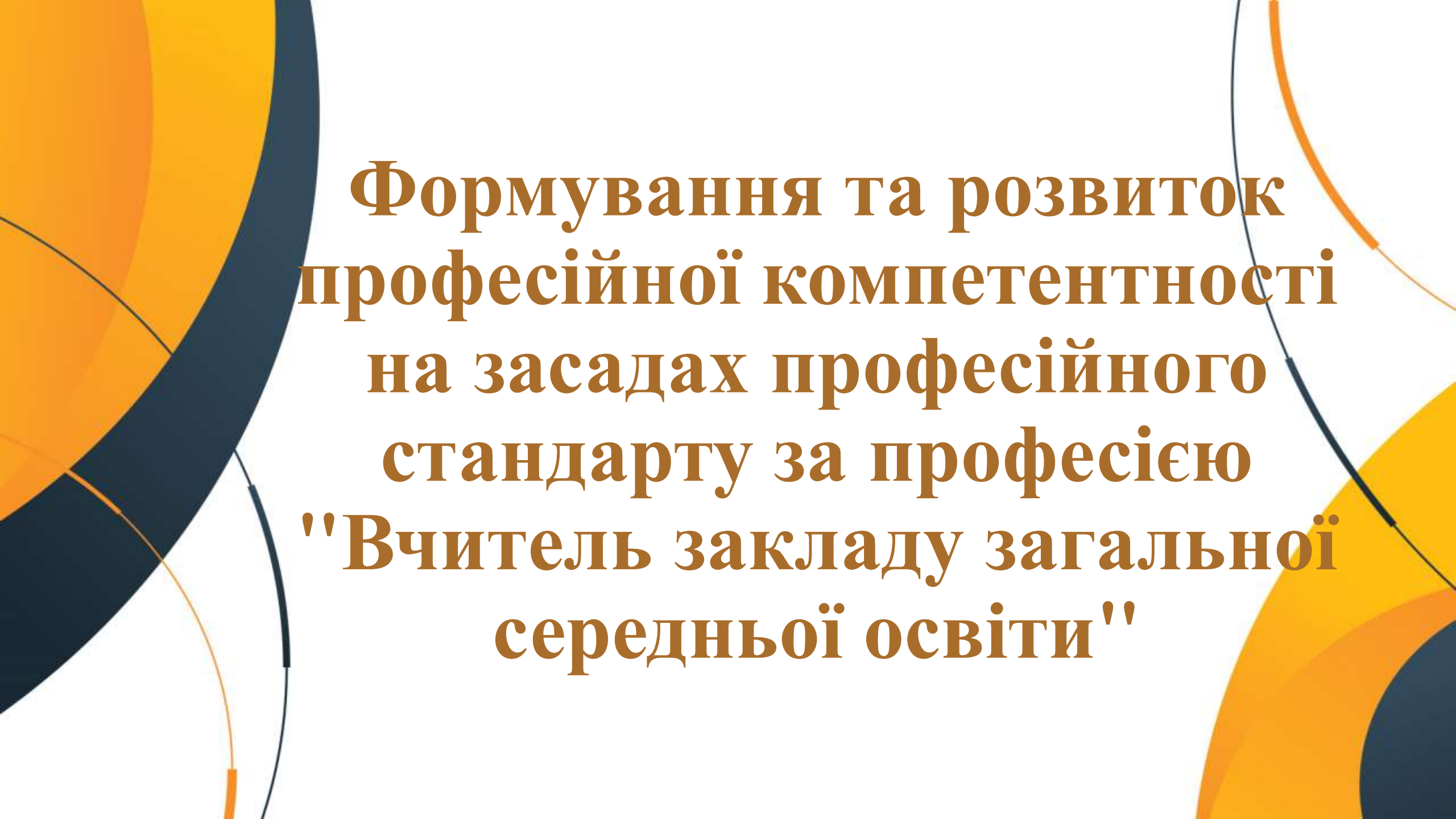
Роль	Основні завдання	Функції
<p>Лідер приймає найбільш відповідальні рішення</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Ділиться знаннями, навичками, розвиває Можливості інших Учасників освітнього процесу; – веде за собою; – сприяє успіху інших учасників освітнього процесу 	<ul style="list-style-type: none"> – управління колективом, організація його діяльності; – планування роботи від початку до кінця

Роль	Основні завдання	Функції
<p>Модератор веде обговорення, слідкує за дотриманням правил</p>	<ul style="list-style-type: none"> – стежить за ходом дискусії; – допомагає розібратися у незрозумілому питанні 	<ul style="list-style-type: none"> – управління дискусією з метою прийняття правиль-ного рішення
<p>Едвайзер радник, консультант</p>	<ul style="list-style-type: none"> – має глибокі знаннями в конкретній галузі 	<ul style="list-style-type: none"> – дає поради

Роль	Основні завдання	Функції
<p>Ментор має інтерес у розвитку знань, умінь, навичок та міжособистісних стосунків</p>	<p>– наближає учня до результату, надаючи практичні поради</p>	<p>– допомагає школярам лише тоді, коли вони про це попросять</p>

**Формування та розвиток
професійної компетентності
на засадах професійного
стандарту за професією
"Вчитель закладу загальної
середньої освіти"**

Професійний стандарт визначає

- ❑ Обсяг компетентностей
- ❑ Знання, уміння, навички в розрізі кваліфікаційних категорій
- ❑ Траєкторію розвитку кожної компетентності

Кожен вчитель самостійно обирає

- ❑ Шляхи досягнення результатів
- ❑ Способи розвитку компетентностей
- ❑ Форми підвищення кваліфікації
- ❑ Додаткові напрями професійного розвитку

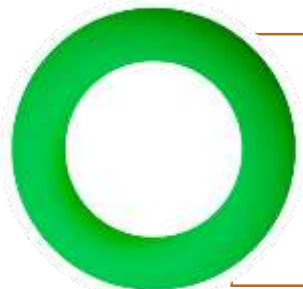
5 ключових засад Профстандарту

Особистісний і професійний виміри

Компетентісний підхід

Орієнтованість та професійний розвиток

Співголосність з реформою НУШ

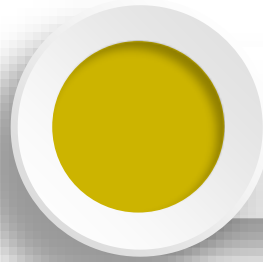

Варіативність застосування

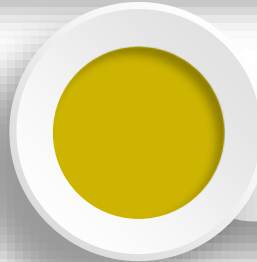
5 загальних компетентностей

1

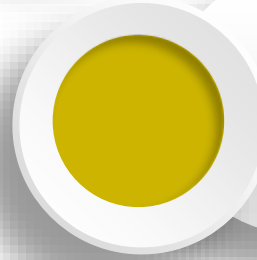
Громадянська - відповідальний, свідомий, толерантний, цінує та поважає права та свободу інших людей

2

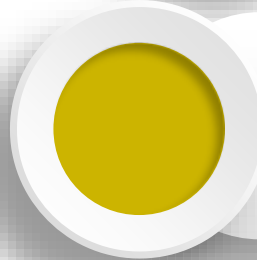
Соціальна - спілкується, знаходить спільну мову з різними людьми, працює в команді

3

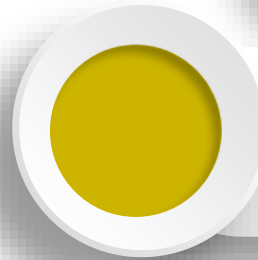
Культура самовираження – цінує та поважає інші культури, представників інших культур, творчо самовиражається

4

Лідерська – приймає рішення та несе за них відповідальність, надихає, уміє вести за собою

5

Підприємницька – генерує ідеї, розв'язує проблеми, виявляє ініціативу

Навчання учнів предметів (інтегрованих курсів)

Предметна
компетентність

Методична
компетентність

Мовно-комунікативна
компетентність

Інформаційно-цифрова
компетентність

Вчитель:

- ✓ *Вдосконалює знання предмету*
- ✓ *Навчає учнів*
- ✓ *Застосовує сучасні технології (форми, методи та засоби навчання)*
- ✓ *Зрозуміло пояснює*
- ✓ *Грамотно говорить*
- ✓ *Розуміє одну з іноземних мов, може підтримати діалог*
- ✓ *Володіє цифровими технологіями*
- ✓ *Застосовує технології дистанційного навчання*

Психологічна
компетентність

Емоційно-етична
компетентність

Компетентність
педагогічного
партнерства

Партнерська
взаємодія з
учасниками освітнього
процесу

Вчитель:

- ✓ Розуміє
- ✓ Підтримує
- ✓ Допомагає
- ✓ Володіє емоціями
- ✓ Будує діалог
- ✓ Творить команду
- ✓ Співпрацює з колегами, учнями, батьками

**Прогностична
компетентність**

**Оцінювально-
аналітична
компетентність**

**Організаційна
компетентність**

Управління освітнім процесом

Вчитель:

- ✓ *Адаптує (або створює) навчальні програми*
- ✓ *Планує освітній процес на рік, семестр, урок*
- ✓ *Організує учнів на уроці та в позаурочній діяльності*
- ✓ *Організує проєктну діяльність учнів*
- ✓ *Застосовує різні форми організації учнів*
- ✓ *Оцінює індивідуальні навчальні досягнення, а не учня*
- ✓ *Порівнює досягнення учня з його попередніми досягненнями*

**Безперервний
професійний
розвиток**

**Інноваційна
компетентність**

**Здатність до
навчання
впродовж життя**

**Рефлексивна
компетентність**

Вчитель:

- ✓ *Вчиться протягом життя*
- ✓ *Відкритий до нових технологій*
- ✓ *Пробує нове, не боїться помилок*
- ✓ *Оцінює свої професійні компетентності*
- ✓ *Планує самостійно свій професійний розвиток*

Для чого?

Рада Європи затверджує ключові (надпредметні) компетенції сучасної особистості.

ТОП-10 НАВИЧОК 2025 РОКУ

Аналітичне мислення та інновації

Активне навчання та навчальні стратегії

Комплексне вирішення проблем

Критичне мислення та аналіз

Креативність, оригінальність
та ініціативність

Лідерство та соціальний вплив

Використання технологій,
моніторинг і контроль

Дизайн технологій та програмування

Стресостійкість та гнучкість

Вміння аргументувати погляди,
вирішувати проблеми та генерувати ідеї

Типи навичок

- Вирішення проблем
- Самоврядування
- Робота з людьми
- Технології та розвиток

Як це працює?

- ❑ Формується запит суспільства до особистості: її знань, вмінь та навичок;
- ❑ На основі цих запитів створюються освітні програми і працює система освіти:

На задоволення потреб суспільства.

Професійний розвиток педагогічних працівників

Розвиток особистості педагога у професійному контексті на основі накопичення досвіду та систематичного аналізу власної педагогічної діяльності

Розвиток особистості у професійному контексті

Розвиток людини — процес становлення та формування особистості під впливом **зовнішніх і внутрішніх**, керованих і некерованих чинників, серед яких провідну роль відіграють **цілеспрямоване виховання та навчання.**

Внутрішні сили розвитку

пробуджуються через :

Інструменти особистісного професійного розвитку

- М'які та тверді навички (**soft&hard skills**)
- Розвиток своїх інтелектів (**знаннєвого, емоційного, культурного, множинного**)
- Саморефлексія (самоаналіз та побудова власного маршруту (траєкторії) професійного розвитку)
- Самомотивація
- Самоосвіта

Психологія професійного розвитку

*Усвідомлення та позитивне реконструювання
життєвого і професійного досвіду ,
професійне
**моделювання,
конструювання,
прогнозування.***

Ресурсні центри професійного розвитку

найбільш ефективною формою професійного розвитку є щоденна діяльність педагога

у закладі освіти,

систематичне розв'язання педагогічних задач

Ресурсні центри професійного розвитку

Роль Центру професійного розвитку полягає в тому, щоб **допомогти** педагогам у створенні й реалізації нових педагогічних теорій і практик, а також у підвищенні фахового рівня, **професійній самореалізації**, вибудові власної, індивідуальної **траєкторії професійного розвитку**.

Комунальна установа «Центр професійного розвитку педагогічних працівників Вінницької міської ради або КУ №ЦПРПП ВМР»

Сайт Центру за посиланням:

<https://cprvmr.edu.vn.ua/>

Адреса Центру:
м. Вінниця вул. Мури 4

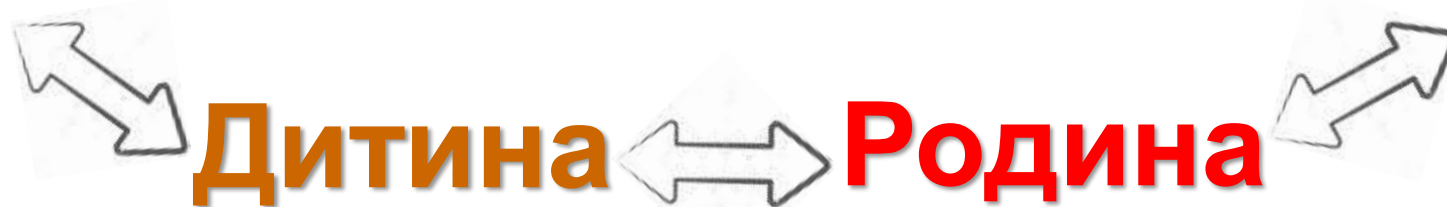

Ресурсні центри професійного розвитку

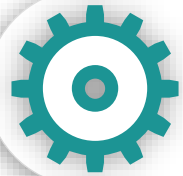
Професійний розвиток педагога реалізується у процесі **співробітництва**, найбільш ефективно – у **взаємодії**:

Педагог

Громада

Можливості для професійного розвитку

Самоосвіта

**Підвищення кваліфікації
за різними формами**

**Взаємодія та
взаємообмін з колегами**

**Участь у фахових
конкурсах**

Хто навчить педагогів професійному розвитку по-новому?

- ◆ **Завуч, директор**
- ◆ **Науково-методичні установи**
- ◆ **Центри професійного розвитку педагогічних працівників**
- ◆ **Професійні спільноти**

**Професійний
стандарт – це
дороговказ**

Саморозвитку

**Формальної,
неформальної,
інформальної
освіти**

**Підвищення
кваліфікації**

Послідовність дій:

- 10 сек.** • Напружувати м'язову групу
- 40 сек.** • Розслабитись
- 10 сек.** • Спрямувати фокус уваги на приємне відчуття розслаблення в тілі

Вправи першої психологічної допомоги

Техніка заспокоєння думок «Ментальний колаж»

- КОЖНУ ДУМКУ АБО БЛОК З КІЛЬКОХ ДУМОК «РОЗФАРБУЙТЕ» ПОДУМКИ ЗА ДОПОМОГОЮ УЯВИ
- ДОЗВОЛЬТЕ УЯВІ ДОПОМОГТИ ВАМ І СЛІДУЙТЕ ЗА ПРИЄМНИМИ ВІДЧУТТЯМИ

Джекобсон спирався на той факт, що м'язова структура людини поділяється на певні групи, у відповідність з ними вишикувалися у такій же послідовності вправи. Таким чином, комплекс прогресуючої релаксації виконувався в наступній послідовності:

- Relax М'язи рук
- Relax М'язи чола
- Relax М'язи шиї
- Relax М'язи грудної клітки
- Relax М'язи живота
- Relax М'язи нижніх кінцівок

Способи самопомоги у разі панічної атаки «ЯКІР»

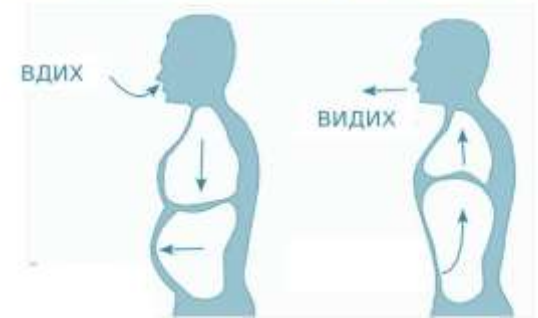
- Резинка на руці, якою можна викликати легке відчуття болю;
- позитивне самонавіювання в будь-якій формі, в тому числі і письмові нагадування у вигляді стікерів на стіні або карток на робочому столі;
- опис навколишньої обстановки вголос або про себе (5 предметів побачити, 4 звуку почути, 3 відчуття сприйняти, 2 запаху відчути, 1 дізнатися смак);
- позитивні спогади або подання приємного безпечного місця;
- опис свого страху з переведенням його на предмет, що має форму, колір, характер та інші

ТЕХНІКИ ДЛЯ САМОРЕГУЛЯЦІЇ СТАНУ

- Метелик** Скорочуйте руки на грудях, та поступово їх п'яні та передітпийте відкритими долоньками на черві. Зробіть 22-30 танка рухів.
- Дихання по квадрату** Відкачайте працягом 4 секунди, затримайте дихання на 4 с., видихайте протягом 4 с., затримайте дихання на 4 с. Зробіть 7-10 повторів.
- Глибоке дихання** Зробіть глибокий поглиблений вдих (нама підняття живота), затримайте паузу і довгий протяжений видих (видих нах бути доповний (але не емоц), затримайте 4-5 разів).
- Заземлення** Сфокуйте на, що бачите навколо, називайте це вголос. Розслабляйте, іди в тіло і відчувайте контакт з поверхнею підлоги. Ви можете спробувати це на підлозі чи килимку. Ця допоможе зменшити емоційне й емоційне, відчуйте щось у руці - і відчуєте це. Вислухай, яка ти дотик, повітря, звук, смак, запах, перемищення, себе з переміщенням у реальності. Вислухай тише трості, промовляй руки, на падає і сконцентруйся на відчуттях від щодня.

Техніки самопомоги у разі панічної атаки ДІАФРАГМАЛЬНЕ ДИХАННЯ

з набором повітря через ніс, ніби в живіт, опускаючи діафрагму, а потім повільно видихаючи ротом, втягуючи черевну стінку

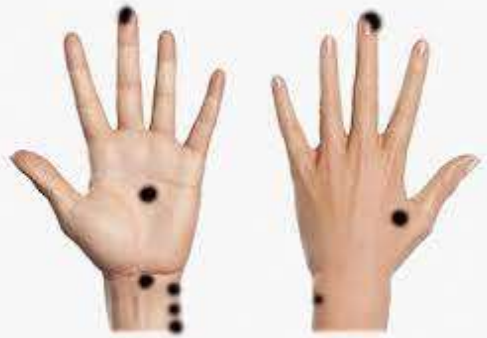
КВАДРАТНЕ ДИХАННЯ при тривозі, страху, паніці

4 секунди ВДИХ

4 секунди ПАУЗА

4 секунди ВИДИХ

4 секунди ПАУЗА

Техніки самопомоги у разі панічної атаки ДИХАННЯ В ПАКЕТ

- Наше дихання частішає, коли ми відчуваємо страх
- В результаті в крові порушується баланс між рівнем кисню і вуглекислого газу
- Мозок починає гірше працювати, що підсилює паніку. Це називається гіпервентиляцією.
- Коли людина дихає в пакет, вона вдихає більше вуглекислого газу, баланс в крові відновлюється і людина заспокоюється.

Вправа «Продихай стрес»

Мета: навчитися керувати диханням *Хід вправи:* На рахунок 1,2,3,4 повільно вдихати впевненість. На рахунок 5,6,7,8 повільно видихати тривогу. Повторювати 7–8 раз. Практикувати щодня на самоті протягом 2–3 тижнів. *Вказівним пальцем правої руки промалювати по долоні лівої руки уявний квадрат і зробити повільний вдих на рахунок 1,2,3,4. Промалювати у зворотному напрямку, видихнути повільно на рахунок 5,6,7,8. Те саме зробити на правій руці. Повторювати 7–8 раз. Практикувати на самоті протягом 2–3 тижнів.*

Вправа «Проговори стрес»

Мета: вчитися звільнятися від негативних думок та емоцій. *Хід вправи:* сісти зручно та розслабити тіло. Закрити очі. *Повільному вдихнути повітря, на видиху починати «гудіти».* Повторювати 7–8 раз. Практикувати на самоті протягом 2–3 тижнів. *Вислів «так–так–так» промовляти з різною інтонацією. Повторювати 7–8 раз.* Практикувати на самоті протягом 2–3 тижнів.

Вправа «Посміхнися стресу»

Мета: формувати вміння виробляти позитивний внутрішній спокій *Хід вправи:* Сісти зручно. Заплющити очі. *Сконцентрувати увагу на своєму обличчі. Обличчя розслаблене. Куточки губ розтягуються в повільній посмішці. Тіло заповнюється внутрішнім спокоєм та блаженством. Хвилину посидіти спокійно, повільно дихаючи.* Повернутися в кімнату.

Вправа «Безпечне місце»

Мета: формування ресурсних вмінь; робота з уявою.

Хід вправи: Сядьте зручно. Розслабте тіло. Заплющіть очі. Уявіть собі місце, де відчуваєте себе впевнено, затишно. Воно може бути реальним, а може бути вигаданим. Це місце може бути маленьким, а може бути цілим островом чи зіркою, чи навіть цілою окремою планетою. Відчуйте себе там. Які почуття вас переповнюють? Подивіться навколо. Що ви бачите? Чи є хтось біля вас? Вам дуже тепло і затишно. Ви не маєте ніяких хвилювань і тривоги. Вам спокійно і безпечно.

Запам'ятайте цей стан. Ви можете повертатися сюди, коли вам захочеться. *Побудьте ще кілька хвилин в своєму безпечному місці.* Коли будете готові, повертайтеся в кімнату.

ЩО Я ВТРАТИВ?

(відпускаємо минуле)

Напишіть список того, що ви втратили і дозвольте собі горювати!

Поплачте, виридайте і відпустіть, щоб це все не виїло вас з середини! Не живіть минулим, воно уже пройшло, його не повернути!

Зараз зовсім інша реальність, тому краще зосередьтесь, що у вас є **ЗАРАЗ!**

ЩО Я МАЮ ЗАРАЗ?

(що ти маєш сьогодні)

Напишіть список з 5-8 речей, які зараз є з вами, і не важливо, що це - запасні труси чи шкарпетки.

Напишіть 3-5 дій, які трапились з вами: поруч зі мною люди, пив чай, мав де спати.

ДЯКУЙТЕ за те що маєте зараз!

ВПРАВА НА РОЗВИТОК ОСОБИСТІСНОГО РЕСУРСУ

Автор матеріалів <https://www.facebook.com/AKireieva>

ЩО Я ВТРАТИВ?

ЩО Я МАЮ ЗАРАЗ?

ЩО Я МОЖУ?

ЩО Я РОБЛЮ?

ЩО Я ХОЧУ?

ЩО Я МОЖУ?

(що я можу зараз)

Перерахуйте свої ресурси: професійні, фінансові, фізичні та психологічні.

Просіть про допомогу! Поговоріть про це з кимось, зараз не соромно просити!!! Багато людей хочуть допомагати.

ЦІНУЙТЕ, що маєте!!!

ЩО Я ХОЧУ?

(які я маю мрії та бажання)

В складних умовах нам необхідно запитувати себе про свої бажання та мрії, адже це і є наша мотивація!

Не забувайте про свої потреби. Робіть для себе приємнощі, хоча б маленькі 1 раз в день.

БЕРЕЖІТЬ СЕБЕ!

ЩО Я РОБЛЮ?

(які мої наступні кроки)

Плануйте навіть прості кроки, такі як: піти в душ чи сходити в магазин, заповніть свій час і не читайте новини нон стоп.

Направте свої ресурси на користь собі та іншим.

ДІЙТЕ!

- Керуй своїми очікуваннями
- Проактивно керуй своїм стресом
- Знай свої тригери
- Відділяй роботу від побуту
- Спілкуйся з собою та іншими
- Підтримуй зв'язки
- Керуй тим, чим можеш

**Дякую за увагу!
До нових зустрічей!**

Джерела

Міністерство освіти і науки України. Професійний стандарт вчителя.
Електронний ресурс: <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovih-klasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>

НУШ. Нова українська школа. ТОП-10 навичок у 2025 році. Електронний ресурс: <https://nus.org.ua/news/yakymy-budut-osnovni-10-navychok-u-2025-rotsi-vsesvitnij-ekonomichnyj-forum-opublikuvav-spysok/>